

مجموعه گفتارهای علمی اخلاقی

حضرت آیت الله یثربی دامت برکاته

## به سوی معرفت

تفسیر آیات ولایت و امامت

**نور ولایت**

**زینت بخش عبادات**

۵ بهمن ۱۳۹۰

۱ ربیع الاول ۱۴۳۳

تکثیر این جزوه

با رعایت محتوا، حفظ امانت در نقل و ذکر مأخذ مجاز است



« الحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا محمد وآله الطاهرين ولعنة الله على أعدائهم أجمعين » .

قال الله تبارك وتعالى :

﴿ وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ ﴾ (۱).

و کسی که خدا نوری برای او قرار نداده است، نوری برای او نیست .

### عوالم بعد از مرگ

در کتاب « صحیفه‌ی جامع‌ه‌ی علویه » تمام دعا‌های حضرت امیرالمومنین علیه السلام جمع آوری شده است . در این کتاب هفتصد دعا از ایشان علیه السلام ذکر شده است که بعضی از دعاها طولانی و بعضی دیگر مختصراند . در فرازهای ابتدایی دعایی به نام « في الثناء على الله عما لا يليق بجلاله » آمده است :

« اللهم ! إنك كنت قبل الأزمان وقبل الكون والكينونية والكائن ...  
اللهم ! إني أتوسل إليك ليوم فقري وفاقتي وعند تحييري وعند انقطاع  
حجتي بحببك وبحبيبتك » (۲) .

۱. سوره نور، آیه ۴۰ .

۲. بحار الأنوار، جلد ۹۲، صفحه ۳۵۷ .

پروردگارا! همانا تو قبل از زمان، مکان، وجود و مخلوقات بودی... پروردگارا! همانا من به سوی تو برای روزِ نداریم و فقرم و تحیرام و قطع دلائل ام، به دوستی تو و حبیب تو متوسل می شوم. یکی از قطعیات عالم آفرینش، مرگ و وفات تمام مخلوقات است. بنابراین، هیچ تردیدی وجود ندارد که روزی تمام انسان‌ها، سكرات موت را مشاهده می‌کنند. خداوند متعال می‌فرماید:

﴿وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ﴾ (۱).

و سرانجام، سكرات مرگ حقیقت را (پیش چشم او) می‌آورد (و به انسان گفته می‌شود): این همان چیزی است، که تو از آن می‌گریختی.

این آیه بیانگر آن است که انسان از سكرات مرگ گریزان است؛ اما نمی‌توان گمان داشت که هیچ موجودی بتواند از یک واقعه‌ی جبری، گریزان باشد. ولادت و مرگ از امور جبری است و در اختیار انسان نمی‌باشد. لذا شاید منظور آیه‌ی مذکور، گریز از تصور و اندیشیدن در مورد مرگ است. وقتی انسان مرگ را تجربه کرد، عالم برزخ را مشاهده می‌کند. پروردگار سبحان می‌فرماید:

﴿حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ \* لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾ (۲).

تا زمانی که مرگ یکی از آنان فرا رسد، می‌گوید: «پروردگار

۱. سوره ق، آیه ۱۹.

۲. سوره مؤمنون، آیه ۹۹ و ۱۰۰.

۱۵۵ من! مرا بازگردانید؛ شاید در آنچه ترک کردم (و کوتاهی نمودم) عمل صالحی انجام دهم» (ولی به او می‌گویند: چنین نیست! این سخنی است که او به زبان می‌گوید) و اگر بازگردد، کارش همچون گذشته است؛ و پشت سر آن برزخی است تا روزی که برانگیخته شوند.

انسان بعد از عالم برزخ، روزی به نام روز قیامت را مشاهده می‌کند. خداوند متعال می‌فرماید:

﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمُ الْوَعْدِ﴾<sup>(۱)</sup>.

و در صور، دمیده می‌شود؛ آن روز، روز تحقق وعده‌ی وحشتناک است.

واژه‌ی «ذلك» در آیه‌ی فوق، اشاره به زمان دور است؛ یعنی در آینده‌ی دور روز قیامت محقق می‌شود. اما به نظر می‌رسد که خداوند، اشاره‌ی به دور را بر اساس اندیشه و باور انسان‌ها بیان کرده است. زیرا با توجه به آیات دیگری از قرآن، تحقق روز قیامت از نظر خداوند، بسیار نزدیک است. پروردگار متعال می‌فرماید:

﴿إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيداً \* وَنَرَاهُ قَرِيباً﴾<sup>(۲)</sup>.

همانا آنان (کافران)، آن روز (روز قیامت) را دور می‌بینند \* و ما آن را نزدیک می‌بینیم.

از سوی دیگر بر اساس وعده‌ی قرآن و گفتار حضرات معصومین علیهم‌السلام و نگاه عقل، انسان برای فنا خلق نشده است؛ بلکه برای حیات جاودانه و ابدی آفریده

۱. سوره ق، آیه ۲۰.

۲. سوره معارج، آیات ۶ و ۷.

شده است؛ زیرا اگر امور خلقت و آفرینش با مرگ و وفات پایان پذیرد، کار عبثی در عالم اتفاق می‌افتد و صدور عمل عبث و بی‌فایده از پروردگار، محال است.

### سرمایه‌ی انسان در عالم آخرت

حال که انسان سفر به آخرت را در پیش دارد، چه تدارکی دیده است و چه سرمایه‌ای را فراهم نموده است؟ حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام در دعای فوق، سرمایه‌ی خود را در دو چیز می‌بیند: ۱. محبت به پروردگار ۲. محبت به رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم. اگر انسانی تصور کند سرمایه‌ی دیگری برای آن عالم دارد، در جهل و نادانی کامل قرار دارد. بندگانی همچون حضرت ابراهیم علیه السلام که در اوج عبودیت قرار داشتند، در قبال شناخت و عبادت پروردگار اظهار عجز و ناتوانی می‌کنند. رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم نیز ناتوانی خود را چنین ابراز می‌دارند:

« ما عبدناك حقّ عبادتك ، وما عرفناك حقّ معرفتك »<sup>(۱)</sup>.

ما حق عبادت و شناخت تو را ادا نکردیم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم در مورد حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام می‌فرماید:

« ضربة علی علیه السلام يوم الخندق أفضل من عبادة الثقلين »<sup>(۲)</sup>.

ضربه‌ی حضرت علی علیه السلام در روز (جنگ) خندق بالاتر از اعمال جن و انس می‌باشد.

حضرت امام هادی علیه السلام در مورد ایشان علیه السلام می‌فرماید:

« أنت أحسن الخلق عبادة »<sup>(۳)</sup>.

شما از نظر عبادت، نیکوترین از مخلوقات بودید.

۱. بحار الأنوار، جلد ۶۸، صفحه ۲۳.

۲. بحار الأنوار، جلد ۳۹، صفحه ۲؛ خصال، پاورقی صفحه ۵۷۹.

۳. المزار (المشهدی)، صفحه ۲۸۱؛ بحار الأنوار، جلد ۹۷، صفحه ۳۶۷.

با استناد به این کلام حضرت امام هادی علیه السلام و با توجه به وسعت معنی « خلق » ۱۵۵  
باید گفت :

عبادت حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام حتی از عبادات تمام ملائکه‌ی الهی بالاتر است. ملائکه‌ای که حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام در توصیف عبادت آن‌ها می‌فرماید :  
« من ملائکته منهم سجوداً لیرکعون و رکوعاً لاینصبون و صافون  
لا یتزیلون »<sup>(۱)</sup>.

گروهی از ملائکه در حال سجده‌اند و به رکوع نمی‌روند و گروهی در حال رکوع‌اند و توان ایستادن ندارند و وصف در صف، در جای خود قرار گرفته‌اند و هیچ یک توان آن را ندارند که از جای خود به جای دیگر روند.

با تمام این ویژگی‌هایی که برای عبادت حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام بیان شد، هنگامی که ایشان علیه السلام سر به سجده‌ی عبودیت می‌گذارند، از قصور عبادت خود به حالت غشوه می‌افتند و می‌فرمایند :

« إلهی ! إن کان قد دنا أجلی ولم یقرّینی منك عملی ، فقد جعلت الاعتراف بالذنب إلیک وسائل علیی »<sup>(۲)</sup>.

پروردگارا! اگر اجل من نزدیک گشته است و عمل من، مرا به تو نزدیک نمی‌سازد. پس اعتراف به گناه به سوی تو را، وسیله‌های دلایل خود قرار می‌دهم.

وقتی کسانی که دارای مقام عصمت هستند از روز قیامت هراس دارند و

۱. نهج البلاغه، خطبه ۱.

۲. بحار الأنوار، جلد ۹۱، صفحه ۱۰۵.

سرمایه‌ای در اعمال‌شان نمی‌بینند، افراد عادی باید در مورد روز قیامت چه بگویند. مرحوم آیت الله سید ابوالحسن اصفهانی<sup>(۱)</sup> (تغمده الله بغفرانه) یکی از مراجع شیعه در سالیان گذشته بود. وقتی در بستر مرگ قرار گرفت، اطرافیان‌اش مشاهده کردند که وی می‌گرید. به ایشان گفتند: چرا گریه می‌کنید؟ گفت: بدون سرمایه به ملاقات پروردگار می‌روم. گفتند: شما سالیان زیادی در اداره‌ی حوزه‌ی علمیه مشغول بودید، طلاب زیادی را تربیت نمودید و افراد زیادی را به دین اسلام هدایت نمودید؛ پس چرا ناراحتید؟ او گفت: این موارد ارزش چندانی ندارد. به او گفتند: پس به خداوند بگویید:

« یا من یقبل الیسیر و یعفو عن الکثیر »<sup>(۲)</sup>.

ای کسی که (اعمال) کم را قبول می‌کند و از (گناهان) بسیار چشم‌پوشی می‌کند.

ایشان در جواب گفت: من حتی آن اعمال کم را هم ندارم! بهترین سرمایه‌ی انسان بنابر آنچه که حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام بیان نمودند، دوستی و محبت با پروردگار و رسول گرامی‌شان صلی الله علیه و آله و سلم می‌باشد. اگر نور محبت خدا و اولیای خدا مثل رسول خاتم صلی الله علیه و آله و سلم و خاندان مطهرشان علیهم السلام بر دل‌ها بتابد، در روز قیامت دارای سرمایه‌های فراوانی خواهیم بود.

### اوصاف قیامت

باروشن شدن ارتباط میان سرمایه‌های انسان و قیامت، لازم است برای درک

۱. او در سال ۱۲۸۹ هـ ق متولد و در سال ۱۳۶۵ هـ ق در کاظمین دارفانی را وداع گفت.  
۲. بحار الأنوار، جلد ۷۱، صفحه ۷۵.

بهبتر ضرورت وجود سرمایه، اوصاف قیامت مورد بررسی قرار گیرد. خداوند به خوبی ویژگی‌های روز قیامت را برای انسان‌ها بیان می‌فرماید.

۱- ﴿وَنُفِّخَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمَ الْوَعِيدِ﴾<sup>(۱)</sup>.

و در صور دمیده می‌شود؛ آن روز، روز تحقق وعده‌ی وحشتناک است.

۲- ﴿يَوْمَ يَفُورُ الْمَرْءٌ مِنْ أَخِيهِ \* وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ \* وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ﴾<sup>(۲)</sup>.

در آن روز انسان از برادرش، مادرش، پدرش، زن و فرزندان‌اش می‌گریزد.

۳- ﴿يَوْمَ تَرُؤْنَهَا تَدْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَىٰ وَمَا هُمْ بِسُكَارَىٰ﴾<sup>(۳)</sup>.

روزی که آن را می‌بیند، (آن چنان وحشت سراپای همه را فرا می‌گیرد که) هر مادر شیردهی، کودک شیرخوارش را فراموش می‌کند، و هر بارداری جنین خود را بر زمین می‌نهد؛ و مردم را مست می‌بینی، در حالی که مست نیستند.

۴- ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ \* إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾<sup>(۴)</sup>.

در آن روز که مال و فرزندان سودی نمی‌بخشد؛ مگر کسی که با قلب سلیم به پیشگاه خدا آید.

۱. سوره ق، آیه ۲۰.

۲. سوره عبس، آیات ۳۶-۳۴.

۳. سوره حج، آیه ۲.

۴. سوره شعراء، آیات ۸۸ و ۸۹.

طبق آیه‌ی فوق، آنچه خداوند در روز قیامت از انسان می‌پذیرد، قلب سلیم است. حضرت امام صادق علیه السلام در تفسیر «قلب سلیم» می‌فرماید:

«القلب السليم الذی یلقى ربّه و لیس فیهِ أحدٌ سواه»<sup>(۱)</sup>.

قلب سلیم آن است که پروردگارش را ملاقات کند، در حالی که جز خداوند، چیزی دیگری در دلش نباشد.

دقت در این آیات و سایر آیات مربوط به قیامت، هولناکی و سختی آن روز را یادآور می‌شود و لزوم تمسک به مهمترین و سودبخش‌ترین ابزار را یادآور می‌شود. بنابراین، عبادات انسان‌ها که مجموعه‌ی اعمال بی‌ارزش در برابر ذات پروردگار است باید بانور محبت و ولایت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و خاندان مطهرشان علیهم السلام هویت و زینت یابد. در دعای ندبه وارد شده است:

واجعل صلاتنا به مقبولة، وذنوبنا به مغفورة و دعائنا به مستجابا،  
واجعل أرزاقنا به مبسوطة، وهمومنا به مكفیة و حوائجنا به  
مقضية»<sup>(۲)</sup>.

نمازهای ما را به وسیله‌ی ایشان (حضرت امام زمان علیه السلام) پذیرفته بگردان و گناهانمان را ببخش و دعاهايمان را مورد اجابت قرار بده، به وسیله‌ی ایشان علیهم السلام روزی‌هایمان را گسترده کن و اندوه‌های ما را به وسیله‌ی ایشان علیهم السلام برطرف کن و حاجت‌های ما را رواکن.

۱. کافی، جلد ۲، صفحه ۱۶.

۲. مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

## نور نجات بخش

خداوند در قرآن می‌فرماید:

﴿يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاعْزُرْنَا﴾ (۱).

در آن روزی که خداوند، پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و کسانی را که با او ایمان آوردند خوار نمی‌کند؛ این در حالی است که نورشان پیشاپیش آنان و از سوی راست‌شان در حرکت است و می‌گویند: «پروردگارا! نور ما را کامل کن و ما را ببخش.»

در آیه‌ی فوق، نوری ذکر شده است که انسان به وسیله‌ی آن نور، هدایت می‌شود و دچار خواری و ذلالت نخواهد شد. این همان نوری است که اگر انسان آن را در روز قیامت نداشته باشد به تاریکی گام نهاده است.

خداوند در قرآن می‌فرماید:

﴿وَمَنْ لَّمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُّورٍ﴾ (۲).

و کسی که خداوند نوری برای او قرار نداده است، نوری برای او نیست.

نکته‌ی لطیف در آیه‌ی ۸ از سوره‌ی تحریم این است که خداوند می‌فرماید: کسانی که بارسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ایمان آورده‌اند، خوار و ذلیل نمی‌شوند. نقطه‌ی مقابل کفر ایمان است؛ اما بعضی افراد گمان می‌کنند که اسلام در مقابل کفر است.

۱. سوره تحریم، آیه ۸.

۲. سوره نور، آیه ۴۰.

در حالی که این گمان اشتباه می‌باشد چراکه خداوند متعال در قرآن می‌فرماید:

﴿قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ  
الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ﴾ (۱).

عرب‌های بادیه نشین گفتند: «ایمان آورده ایم». بگو: «شما ایمان  
نیآورده‌اید، ولی بگویید اسلام آورده‌ایم، اما هنوز ایمان وارد  
قلب شما نشده است».

امروزه بعضی افراد، شعار برادری بین تمام مسلمانان سر می‌دهند. این گفتار یا  
از بی‌دقتی و یا از جهالت آنان به قرآن کریم سرچشمه می‌گیرد؛ زیرا در قرآن  
برادری بین مومنان ثابت شده است. پروردگار سبحان می‌فرماید:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ (۲).  
مؤمنان برادر یکدیگراند.

اما نفرمود: «إِنَّمَا الْمُسْلِمُونَ إِخْوَةٌ». البته آنانی که اسلام آورده‌اند و شهادتین را  
بر زبان جاری نموده‌اند، بر مومنان حقوقی دارند. به عنوان نمونه باید جان، مال و  
ناموس‌شان حفظ شود، به عیادت مریضان آنان رفته و جنازه‌ی آنان را تکفین و  
تدفین کنند، اما در عین حال آن‌ها برادر مومنان نیستند.

خلاصه‌ی سخن آنکه، نوری که در روز قیامت می‌تواند انسان را از ظلمت و  
تاریکی نجات بخشد، از محبت و ولایت رسول خدا ﷺ و خاندان مطهرشان   
نشأت می‌گیرد و آن نوری است که متصل به منبع ولایت حضرات معصومین   
می‌باشد.

۱۲. ۱. سوره حجرات، آیه ۱۴.

۲. سوره حجرات، آیه ۱۰.

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام در ادامه‌ی دعایی که در صدر مجلس بیان شد، مقام رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و محبت به ایشان صلی الله علیه و آله و سلم را بسیار والا و مهم دانستند. ایشان علیه السلام در ادامه‌ی دعا می‌فرمایند:

« وبالذی اتخذت ابراهیم علیه السلام من أجله خلیلاً ، وکلّمت موسی علیه السلام من کرامته فی طور سیناء من ورائه بکلام ، ونفخت فی مریم علیها السلام به من روحک ، وهو نورک الساطع ، وضاؤک اللامع ، أنور نوراً ، وأشرق سناء وأضوء ضیاء ، وأعزّ من خلقت ، وأفضل من فطرت و أول من ابتدعت ، وآخر من أظهرت ، روحک ونورک و قدسک ، به کون الأولین والآخرین ، و ختام رسلك ، وافتتاح أنبیائک ، محجّتک الکبریٰ و آیتک العظمیٰ ... »<sup>(۱)</sup>.

و به وسیله‌ی کسی که (رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم)، به خاطر او حضرت ابراهیم علیه السلام را خلیل خود قرار دادی و به خاطر کرامت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم با حضرت موسی علیه السلام از پس پرده در کوه سینا تکلم کردی، و به خاطر او صلی الله علیه و آله و سلم، از روح در رحم حضرت مریم علیها السلام دمیدی. او نور درخشان تو و درخشندگی گسترده‌ی تو است، بالاترین نور است و روشن کننده‌ترین پرتو است و بالاترین را درخشندگی دارد و عزیزترین کسی است که خلق کردی و والاترین خلقی است که آفریدی، و اولین کسی است که به وجود آوردی و آخرین کسی است که ظاهر کردی، او، نو تو و روح تو و قدس و پاکی تو است و به خاطر او (به سبب او)، تمام مخلوقات

از اولین تا آخرین به وجود آمد، خاتمه‌دهنده‌ی تمام رسولان عَلَيْهِمُ السَّلَامُ است و فتح باب تمام انبیا عَلَيْهِمُ السَّلَامُ است، راه بزرگ تو و نشانه‌ی عظیم تو است....

طبق حدیث فوق، حضرت امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَامُ، آیت و نشانه‌ی کبری و عظمای الهی را به رسول خاتم عَلَيْهِمُ السَّلَامُ می‌دانند و چون فرزندان ایشان عَلَيْهِمُ السَّلَامُ نیز صاحب مقام عصمت بودند، از این جهت حضرات معصومین عَلَيْهِمُ السَّلَامُ نیز آیت عظمای الهی هستند. یکی از این آیات عظمای الهی، حضرت امام جواد عَلَيْهِ السَّلَامُ می‌باشند که در سن نه سالگی، سی هزار مسئله‌ی فقهی را حل و فصل می‌کنند<sup>(۱)</sup>. دیگر آیت عظمای الهی، حضرت امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَامُ است. پروردگار سبحان می‌فرماید:

﴿سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا﴾<sup>(۲)</sup>.

پاک و منزّه است خدایی که بنده‌اش را در یک شب، از مسجد الحرام به مسجد الاقصی - که گرداگردش را پربرکست ساخته‌ایم - سیر داد تا برخی از آیات خود را به او نشان دهیم.

حضرت امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَامُ در مورد آیات الهی می‌فرمایند:

«مَالَهُ عَزَّوَجَلَّ آيَةٌ هِيَ أَكْبَرُ مِنِّي»<sup>(۳)</sup>.

برای خداوند آیه و نشانه‌ای، بزرگتر از من نیست.

۱. کافی، جلد ۱، صفحه ۴۹۶.

۲. سوره اسراء، آیه ۱.

۳. کافی، جلد ۱، صفحه ۲۰۷.

### آثار محبت به حضرت سیدالشهدا علیه السلام

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام، به خوبی جلالت و عظمت رسول خدا و مقام محبت به ایشان صلی الله علیه و آله و سلم را بیان نمودند. از محبت رسول و حبیب خدا صلی الله علیه و آله و سلم، محبت به فرزند گرامی شان، حضرت سیدالشهدا علیه السلام سرچشمه می گیرد. رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم در مورد حضرت امام حسین علیه السلام می فرمایند:

«حسینٌ علیه السلام منّی وأنا من حسین علیه السلام، أحبّ الله من أحبّ حسیناً علیه السلام»<sup>(۱)</sup>.

حسین علیه السلام از من و من از حسین ام علیه السلام، هر کسی حسین علیه السلام را دوست بدارد، خداوند او را دوست می دارد.

حرف «من» در حدیث فوق، «من» نشویه است؛ یعنی ارتباط تنگاتنگی بین محبت به رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و محبت به حضرت سیدالشهدا علیه السلام برقرار است. آن محبتی که با شنیدن نام زیبای ایشان علیه السلام دل ها لرزان و منقلب می شوند. حضرت امام صادق علیه السلام می فرمایند:

«من أراد الله به الخیر، قذف في قلبه حبّ الحسين علیه السلام وحبّ زیارته علیه السلام»<sup>(۲)</sup>.

کسی که خداوند خیر را برای او اراده کرده باشد، در قلب اش محبت حضرت امام حسین علیه السلام و محبت زیارت ایشان علیه السلام را قرار می دهد.

۱. کامل الزیارات، صفحه ۱۱۶.

۲. همان، صفحه ۲۶۹.

بنابراین ، بدون هیچ تردیدی ، عزاداری حسینی علیه السلام و دوستداران حضرت سیدالشهداء علیه السلام محبوب خدا هستند . آنانی که در هنگام فرار رسیدن ماه‌های حزن و اندوه محرم و صفر ، دل‌هایشان منقلب می‌شود . کوچه‌ها ، خیابان‌ها و شهرها را سیاه‌پوش می‌کنند . شهرکاشان در این ایام ، تبدیل به حسینی‌های عظیم می‌شود . در این خطه و نواحی اطراف آن ، حتی در کوچه‌های تنگ و باریک ، پرچم عزای سالار شهیدان علیه السلام دیده می‌شود .

### تأثیر سیدالشهداء علیه السلام در عالم تشریح و تکوین

حضرت سیدالشهداء علیه السلام آن چنان در نزد پروردگار محبوب هستند که احکام تشریحی و تکوینی به خاطر ایشان علیه السلام متحول شده است . به عنوان نمونه ، نماز مسافر شکسته می‌باشد ؛ اما اگر کسی در حرم حضرت امام حسین علیه السلام نماز بگذارد ، نمازش کامل می‌شود . مسافرت در حالت خوف و هراس حرام است ؛ اما اگر کسی برای سفر به قصد زیارت حضرت سیدالشهداء علیه السلام راهی کربلا شود ، حتی اگر یقین به ضرر هم داشته باشد ، سفر او جایز و ثواب بر این سفر مترتب می‌شود . اگر انسان با حالت هراس به سفر برود ، نمازش کامل است ، اما اگر سفر به قصد زیارت حضرت اباعبدالله علیه السلام باشد ، نماز شکسته است . خوردن خاک با دلایل قطعی و یقینی حرام است ؛ اما خوردن تربت مزار حضرت اباعبدالله علیه السلام نه تنها حرام نیست ، بلکه استحباب نیز دارد . در روایات وارد شده است :

« شفاءٌ لمن كلَّ داءٍ وأماناً لمن كلَّ خوفٍ »<sup>(۱)</sup> .

(تربت مزار حضرت سیدالشهداء علیه السلام) شفادهنده‌ی هر درد و امان

دهنده‌ای از هر ترسی است .

محبت به حضرت سیدالشهدا علیه السلام در عالم تکوین نیز تأثیر می‌گذارد. هر یک از انسان‌ها، عمر معینی در عالم تکوین دارند که وقتی عمر به آن اندازه برسد، مرگ فرامی‌رسد؛ اما اگر کسی به زیارت حضرت سیدالشهدا علیه السلام برود، از زمان آغاز سفر تا پایان آن؛ حتی اگر چند سال هم طول بکشد، از عمر آن شخص محسوب نمی‌شود. حضرت امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

« لا تعدّ أيام زائريه جائياً وراجعاً من عمره »<sup>(۱)</sup>.

روزهای زیارت حضرت سیدالشهدا علیه السلام، از زمان آغاز سفر تا زمان بازگشت (به وطن) از عمر شخص زائر محاسبه نمی‌شود.

حضرت امام صادق علیه السلام در روایت دیگری می‌فرماید:

« إن لله ملائكة موكلين بقبر الحسين علیه السلام، فإذا هم بزيارة الرجل، أعطاهم الله ذنوبه فإذا خطأ محوها، ثم إذا خطأ ضاعفوا له حسناته، فما تزال حسناته تضاعف حتى توجب له الجنة، ثم اکتنفوه وقدسوه وينادون ملائكة السماء أن قدسوا زوار حبيب حبيب الله، فإذا اغتسلوا ناداهم محمد صلی الله علیه و آله و سلم: يا فدا لله! أبشروا بمرافقتي في الجنة، ثم ناداهم أمير المؤمنين علیه السلام: أنا ضامن لقضاء حوائجكم ودفع البلاء عنكم في الدنيا والآخرة، ثم التقاهم النبي صلی الله علیه و آله و سلم عن أيمانهم وعن شمائلهم حتى ينصرفوا إلى أهاليهم »<sup>(۲)</sup>.

خداوند متعال فرشتگانی دارد که موکل بر قبر مطهر حضرت امام حسین علیه السلام می‌باشند، هنگامی که شخص قصد زیارت آن

حضرت عَلَيْهِ السَّلَامُ را می‌نماید، خداوند گناهان او را به این فرشتگان اعطا نموده و در اختیار آن‌ها می‌گذارد. وقتی آن شخص قدم می‌گذارد، فرشتگان گناهان را محو می‌کنند. سپس وقتی قدم بعدی را برداشت، حسنات او را مضاعف می‌نمایند، و پیوسته بر حسنات او اضافه می‌کنند؛ تا جایی که بهشت را برای وی واجب می‌گردد. سپس اطراف‌اش را گرفته و تقدیس و تنزیه‌اش می‌نمایند و سپس فرشتگان آسمان را ندا می‌دهند که زوار حبیبِ حبیبِ خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ را تقدیس و تنزیه نمایند. زمانی که زوار، غسل زیارت نمودند، حضرت محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آنان را ندا داده و می‌فرمایند: «ای مسافرین خدا! بشارت باد شما را که با من در بهشت همراه خواهید بود». سپس حضرت امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَامُ آنان را ندا داده و می‌فرمایند: من ضامن‌ام که حاجت‌های شما برآورده شود و در دنیا و آخرت بلا از شما دور باشد». سپس پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، آنان (زائرین) از راست و چپ‌شان ملاقات و حمایت می‌کنند تا به اهل و خویشاوندان خود بازگردند.

کسانی که برای حضرت سیدالشهدا عَلَيْهِ السَّلَامُ با شور و حرارت فراوان عزاداری نمودند، رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و فرزند برومندشان حضرت فاطمه‌ی زهرا عَلَيْهَا السَّلَامُ را سرفراز و خوشحال نموده‌اند. حضرت امام جعفر صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ به ابابصیر فرمودند:

«يا أبا بصير! اما تحب أن تكون في من يسعد فاطمه عَلَيْهَا السَّلَامُ»<sup>(۱)</sup>.

ای ابابصیر! آیا دوست نداری در زمره‌ی کسانی باشی که حضرت فاطمه عَلَيْهَا السَّلَامُ را خوشحال می‌کنی.

عزاداری‌ها برای حضرت سیدالشهدا علیه السلام رمز موفقیت کلمه الله است و هر نوع  
تظاهر به حزن و اندوه نیز مطلوب می‌باشد. شهر کاشان، شهر ولایت حضرت  
امیرالمؤمنین علیه السلام و حضرت فاطمه علیها السلام و اولاد ایشان علیهم السلام می‌باشد. نه تنها این  
شهر، شهر تولی است بلکه شهر تبری و بیزاری از دشمنان حریم حضرات اهل  
بیت علیهم السلام نیز می‌باشد. این شهر، مفتخر است که آرامگاه قاتل خلیفه‌ی دوم،  
حضرت ابولؤلؤ علیه السلام آن قرار دارد. مردم این شهر، در ایام ماه‌های محرم و صفر در  
توسعه‌ی عزاداری‌ها تلاش فراوانی نمودند و نزد صاحب‌عزا، یعنی پروردگار متعال،  
مأجور خواهند بود. حضرت امام حسین علیه السلام به حضرت زینب کبری علیها السلام فرمودند:  
«یا أختاه! تعزّی بعزاء الله»<sup>(۱)</sup>.

ای خواهرم، خودت را به وسیله‌ی آرامش خدا تسلی ده.  
بنده از افرادی که در این ایام، اطعام نمودند، به نشر معارف دینی پرداختند، در  
مقابل وسوسه‌ی افراد خناس مقاومت نمودند، سخره‌ی شیاطین را به جان  
خریدند و با تمام جان و مال خود به میدان آمدند، تشکر و قدردانی می‌کنم و دست،  
پا، پیشانی، سینه و کتف‌های مجروح‌شان را بوسه می‌زنم و بر این بوسه افتخار  
می‌کنم. این افراد، شهر را احیا نمودند و از گزند حوادث، بیمه نمودند.

#### توصیه‌ها به عزاداران حسینی علیهم السلام

لازم است توصیه‌هایی به عزاداران حضرت سیدالشهدا علیه السلام داده شود که عبارت‌اند از:  
۱. تظاهر به عزاداری، مضاعف و پررنگ‌تر شود. دیوارهای شهر، با پارچه‌های  
سیاه مزین گردد و اگر در این عمل، مانعی پیش آمد، بر روی درهای منازل پرچم  
سیاه نصب شود.

۲. باید فشارهای مزاحمین و مانعین را با تدبیر تحمل کرد. آنانی که یا قدر و ارزش عزاداری را نمی دانند و یا از برکت حضرت سیدالشهدا علیه السلام، صاحب کرسی قدرت شده اند؛ اما اکنون از عزاداری ها جلوگیری به عمل می آورند. در این هنگام، وظیفه ی هر شیعه ای است که از صراط استوار و ارزشمند حضرت اباعبدالله علیه السلام صیانت و نگهبانی کند.

۳. در تشکیل مجالس عزا، از سرمایه های علمی جامعه ی روحانیت استفاده شود. همچنین از روسای هیئات مذهبی تقاضا می شود که از سرمایه های بومی استفاده کنند. این به آن معنا نیست که روحانیت غیر بومی، دارای مشکل باشند، دلیل اصلی آن است که آنان با موقعیت مردمان شهر کاشان آشنا نیستند. آنان گمان می کنند سطح آگاهی مردم این شهر، همانند انسان های مبتدی است. در حالی که مردمان این شهر، به خوبی مسائل پیچیده ی علمی را در افکارشان حل و فصل می کنند. لذا روحانیون، خطبا و مداحان بومی، بر اکثر علمای غیر بومی در نشر معارف دینی موفق تر بودند. در یکی از مجالس، خطیب آن مجلس که غیر بومی بود، تمام آیات قرآن را به اشتباه تلفظ می کرد و این موجب سرافکندی و شرمساری جامعه ی روحانیت شد. در این شهر، خطبای گرانقدری حضور داشتند که امروز در مسند مرجعیت شیعه نشسته اند.

نکته ی دیگر این است که بعضی از افراد گمان می کنند عزاداری های حضرت سیدالشهدا علیه السلام را به دلیل اینکه موجب سخره ی شیاطین و غیر مسلمانان می شوند، باید ترک کرد. آنان گمان باطلی دارند. مگر انسان مسلمان، تکالیف خود را از غیر مسلمان می آموزد؟ اگر این طور باشد، نماز خواندن، طواف کردن و سعی بین صفا و مروه و دیگر عبادات چون موجب سخره ی بیگانگان می شود، باید آن ها

۱۵۵ را ترک کرد! اتفاقاً عزاداری‌های شیعیان در نزد غیر مسلمانان نتیجه‌ای معکوس دارد؛ زیرا وقتی مردمان دنیا ببینند بعد از حدود هزار و چهارصد سال، جمعیتی میلیونی، انقلابی به وجود می‌آورند، به سر و سینه می‌زنند و خون بر گونه‌های شان جاری می‌شود، تحقیق می‌کنند که آنان برای چه شخصی عزاداری می‌کنند و رخت ماتم بر تن می‌بندند. این تحقیق، مقدمه‌ای برای شناخت حضرت سیدالشهدا علیه السلام و اهداف شان می‌شود و سپس به خدای حضرت علیه السلام ایمان می‌آورند و یکتاپرست می‌شوند. پس چرا به این مسائل با چشم بدبینی بنگریم و این ثمرات را نادیده بگیریم.

به ذاکرین و مداحان و شاعران حضرت سیدالشهدا علیه السلام توصیه‌هایی می‌شود که عبارت‌اند از:

۱. از تقلید سبک‌های مناسب با مجالس لهو و مبتذل پرهیز شود.
۲. از تعریفات بی‌محتوا نسبت به حضرات معصومین علیهم السلام و شهدای کربلا خودداری شود. اگر چه حضرت ابوالفضل العباس و حضرت علی اکبر علیهم السلام دارای چهره‌ی زیبا و نورانی بودند، اما نباید این مورد را آن چنان بزرگ جلوه داد که فضائل و شہامت‌های آنان را از یاد برده شود.
۳. محتوای اشعار، عمیق و سرشار از حکمت‌های آموزنده باشد.
۴. فقط فضایل و مصائب حضرت سیدالشهدا علیه السلام و دیگر حضرات معصومین علیهم السلام را ذکر نمایند. گاهی در بعضی مجالس، از اراذل و بی‌هویت‌ها، تعریف و تمجید فراوانی می‌شود. بعضی از آنان با عزاداری‌های حضرت اباعبدالله علیه السلام مخالفت می‌کنند و مانع انجام مراسمات می‌شوند. اما مداحان باید با هوش و باتقوا باشند و به مداح بودن برای حضرات معصومین علیهم السلام افتخار کنند.

نکته‌ی دیگر در مورد وظایف روحانیت می‌باشد. حضرت امام جعفر صادق علیه السلام می‌فرماید:

« علماء شیعتنا مرابطون بالثغر الذی یلی ابلیس و عفاریته و یمنعونهم عن الخروج علی ضعفاء شیعتنا و عن أن یتسلط علیهم ابلیس و شیعتہ النواصب »<sup>(۱)</sup>.

علمای شیعه‌ی ما، مرزبانانِ مرزهایی هستند که ابلیس و لشکریان او از آنجا حمله می‌کنند؛ آنان سپاه ابلیس را از هجوم بردن بر ناتوانان شیعه باز می‌دارند، و از چیره شدن ابلیس و پیروان ناصبی وی، بر آنان (ناتوانان شیعه) جلوگیری می‌کنند.

وظیفه‌ی روحانیت، در جامعه‌ی امروز بسیار سنگین است. آنان باید مرزبانان جامعه‌ی شیعه باشند و شیعیان را از تهاجمات فرهنگی و شبهات گوناگون حفظ کنند. همچنین باید از فرهنگ عزاداری صیانت کنند و از هیچ کوششی در این راه مضایقه ننمایند.

نکته‌ای که جامعه روحانیت باید به آن توجه داشته باشد این است که رزق و روزی تمام بندگان از طرف پروردگار است و پروردگار روزی‌های مادی و معنوی را تامین خواهد کرد. خداوند متعال می‌فرماید:

﴿ وَيَرْزُقُهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ﴾<sup>(۲)</sup>.

و او را از جایی که گمان ندارد روزی می‌دهد و هر کس بر خدا توکل کند، کفایت امرش می‌کند.

۱. بحار الأنوار، جلد ۲، صفحه ۵.

۲. سوره طلاق، آیه ۳.

۱۵۵ بنابراین، انسان نباید به خاطر طمع در مال و ثروت، بر روی منبر، از دیگران تعریف کند و از جایگاه و منزلت منبر حضرت سیدالشهدا علیه السلام بکاهد. مرحوم والد حضرت آیت الله سید مهدی یثربی (دامت برکاته) در واقعه‌ای، عملی را انجام دادند. به ایشان عرض کردم: «شما چرا این عمل را انجام دادید؟» ایشان فرمودند: «بنشین». به دستور ایشان، نشستیم. سپس فرمودند: فرزندام، ما از آیات و روایات به اندازه‌ی ظرفیت‌مان چیزهایی آموختیم. اگر خودمان به این مطالب عمل نکنیم، پس چه کسی باید به آن عمل کند؟».

روحانیت بزرگوار باید سعی کنند مطالب و روضه‌های خود را از منابع اصیل و مهم شیعه، همچون کتاب «کامل الزیارات» برگزینند و از بیان مطالب سست بپرهیزند.

همان طور که قبلاً بیان شد، تمام افرادی که در عزاداری‌های حضرت سیدالشهدا علیه السلام شرکت نمودند و جان فشانی کردند، مورد عنایت حضرت علیه السلام قرار گرفتند. عبدالله بن بکیر<sup>(۱)</sup> خدمت حضرت امام صادق علیه السلام عرض کرد:

«یا بن رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم! لو نیش قبر الحسين بن علي علیه السلام هل كان يصاب في قبره شيء؟ فقال علیه السلام: يا بن بکیر! ما أعظم مسألتك! إن الحسين علیه السلام مع أبيه وأمه وأخيه علیه السلام في منزل رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم ومعه یرزقون وإنه لينظر إلی زواره وإنه لينظر إلی من يبکيه»<sup>(۲)</sup>.

ای فرزند رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم! اگر قبر حضرت امام حسین بن علی علیه السلام را بشکافند، در قبر به چیزی برخورد می‌کنند؟

۱. او نزد علمای شیعه، ثقه و فحطی مذهب بوده و از اصحاب حضرت امام صادق علیه السلام به شمار می‌رود (معجم رجال الحدیث، جلد ۱۰، صفحه ۱۲۳).

۲. کامل الزیارات، صفحه ۱۰۳.

حضرت علیه السلام فرمودند: ای پسر بکیر! چه سوال بزرگی کردی!  
حضرت امام حسین علیه السلام به همراه پدر، مادر و برادر  
بزرگوارشان علیهم السلام در منزل رسول خدا صلی الله علیه و آله هستند و از روزی  
خداوند بهره‌مند می‌شوند... حضرت علیه السلام به زائرین خود  
می‌نگرند و عنایت ویژه‌ای دارند... حضرت سید الشهداء علیه السلام به  
سوی کسی که برای مصیبت‌های ایشان علیهم السلام بگریند، توجه  
می‌کنند.

دلیل برگزاری این مجلس این بود که از عزاداران و محبان حضرت سید  
الشهدا علیه السلام تقدیر و تشکر شود. در این ایام به محضر استاد معظم حضرت آیت الله  
العظمی وحید خراسانی (روحی فداه) شرفیاب شدم. ایشان در مورد عزاداری در  
شهر کاشان سوال نمودند. عرض کردم: عزاداری‌های شهر باشور و حرارت صورت  
گرفت. در این هنگام ایشان گریستند و فرمودند: از شهر کاشان بعید نبود؛ زیرا شهر  
کاشان از گذشته شهر علم و ولایت بوده است. سپس به من توصیه نمودند که این  
فرهنگ عاشورایی حفظ و صیانت شود. لذا یکی از طرق حفاظت و صیانت این  
فرهنگ، ابلاغ سپاس و قدردانی از ناحیه‌ی پروردگار، رسول خدا صلی الله علیه و آله و حضرت  
امیرالمؤمنین علیه السلام و حضرت فاطمه علیها السلام به عزاداران حضرت علیه السلام می‌باشد که در این  
جلسات حضور باشکوهی داشتند.

### ذکر مصیبت

در لحظات آخر عمر شریف رسول الله صلی الله علیه و آله، ایشان صلی الله علیه و آله، حضرت  
۲۴ امیرالمؤمنین علیه السلام را احضار نمودند. حضرت علیه السلام کنار بستر حاضر شدند.

ایشان صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ با حضرت امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَام شروع به نجوا نمودند. افرادی که شاهد این صحنه بودند، دیدند اشک از گونه‌های حضرت عَلَيْهِ السَّلَام سرازیر می‌شود در این هنگام، ایشان عَلَيْهِ السَّلَام فرمودند: ای رسول خدا! صبر نمایید. ناگهان صدای گریه‌ی حضرت امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَام تبدیل به شهقه و ناله‌ی بلند شد. سپس فرمودند: چگونه بر این مصیبت‌ها صبر کنم. شاید رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به حضرت امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَام فرمودند در مقابل دیدگان‌ات، حضرت فاطمه عَلَيْهَا السَّلَام را کتک می‌زنند، به پهلوی ایشان عَلَيْهَا السَّلَام لگد می‌زنند، در خانه‌ات را آتش می‌زنند و سیلی به صورت حضرت عَلَيْهَا السَّلَام می‌زنند. حضرت فاطمه‌ی زهرا عَلَيْهَا السَّلَام محبوب پروردگار است و اگر عزاداری فردی را امضا نماید، موجب راحتی وی در روز قیامت می‌شود. حضرت رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می‌فرمایند:

« إذا كان يوم القيامة نادى منادى: يا معشر الخلائق! غصوا أبصاركم حتى تجوز فاطمة بنت محمد عَلَيْهَا السَّلَام » (۱).

زمانی که روز قیامت فرا رسد، منادی ندا سر می‌دهد: ای گروه مخلوقات! چشم‌های تان را ببندید تا حضرت فاطمه عَلَيْهَا السَّلَام از صحرای محشر عبور نماید.

حضرت فاطمه‌ی زهرا عَلَيْهَا السَّلَام با جلال و جبروت خاصی از صفوف محشر عبور می‌کنند تا به چند قدمی بهشت می‌رسند. به حضرت فاطمه عَلَيْهَا السَّلَام عرض می‌کنند: وارد بهشت شوید. اما حضرت عَلَيْهَا السَّلَام می‌فرمایند:

« يا رب! أرني الحسن والحسين عَلَيْهِمَا السَّلَام » (۲).

پروردگارا! امام حسن و امام حسین عَلَيْهِمَا السَّلَام را به من بنمان.

خداوند متعال فرمان می‌دهد که امام حسن و امام حسین علیهما السلام وارد محشر شوند تا حضرت فاطمه علیها السلام ایشان را ببینند. حضرت سیدالشهدا علیه السلام با چنین حالتی وارد محشر می‌شوند:

« وأوداج الحسين علیه السلام تشخب دماً »<sup>(۱)</sup>.

در حالی که خون از رگ‌های گردن حضرت امام حسین علیه السلام فرو می‌ریزد.

خداوند به حضرت فاطمه علیها السلام می‌فرماید: اکنون وارد بهشت شوید. حضرت زهرا علیها السلام عرض می‌کنند: اگر من داخل بهشت روم، فرزندان ام چه می‌شود؟ پروردگار خطاب به ایشان علیها السلام می‌فرماید: «تمام فرزندان را بخشیدم، حال وارد بهشت شوید». حضرت فاطمه علیها السلام عرض می‌کنند: فرزندان فرزندان ام چه می‌شوند؟ خداوند می‌فرماید: آن‌ها را هم بخشیدم. حضرت علیها السلام می‌پرسند: شیعیان ما چه می‌شوند؟ پروردگار متعال می‌فرماید: تمام شیعیان را به خاطر شما بخشیدم. هم اکنون وارد بهشت شوید. حضرت فاطمه علیها السلام سوال می‌کنند: محبان شیعه‌ی ما چه می‌شوند؟ در این هنگام از طرف پروردگار خطاب می‌آید: آن‌ها را نیز بخشیدم<sup>(۲)</sup>.

امیدواریم، این عزاداری‌ها در بارگاه حضرت فاطمه علیها السلام مورد قبول واقع شود و این شاء الله همگان در صحرای محشر سرافراز و سربلند باشیم.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

۱. بحار الأنوار، جلد ۸، صفحه ۵۴. ۲۶  
۲. بحار الأنوار، جلد ۸، صفحه ۵۴.

## خودآزمایی

- ① آیا انسان می‌تواند از سکرات موت گریزان باشد؟ چرا؟
- ② مراحل سه‌گانه‌ی انسان بعد از وفات را نام ببرید؟
- ③ اگر امور آفرینش با مرگ پایان پذیرد چه اتفاقی رخ می‌دهد؟
- ④ حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام سرمایه‌های خود را در عالم قیامت، چه چیزهایی می‌دانند؟
- ⑤ حضرت امام صادق علیه السلام، قلب سلیم را چگونه تفسیر نمودند؟
- ⑥ اعمال انسان در عالم قیامت با چه چیزی دارای هویت می‌شود؟
- ⑦ طبق آیات قرآن، برادری بین چه کسانی اثبات شده است؟
- ⑧ مسلمانان غیر شیعه، چه حقوقی بر شیعیان دارند؟
- ⑨ آیات عظام الهی، منحصر در چه افرادی است؟
- ⑩ چه احکامی به خاطر حضرت سیدالشهدا علیه السلام دچار تغییر شده است؟
- ⑪ آیا به خاطر سخره‌ی بیگانگان، شیعیان باید عزاداری را ترک نمایند؟

بهترین سرمایه‌ی انسان بنا بر آنچه که حضرت  
امیرالمؤمنین علیه السلام بیان نمودند، دوستی و  
محبت با پروردگار و رسول گرامی شان صلی الله علیه و آله  
می باشد. اگر نور محبت خدا و اولیای خدا  
مثل رسول خاتم صلی الله علیه و آله و خاندان  
مطهرشان علیهم السلام بردل هاستابد، در روز  
قیامت دارای سرمایه‌های فراوانی خواهیم  
بود ...

(صفحه ۱۸ از همین جزوه)

- محل عرضه CD جلسات به سوی معرفت :  
ابتدای خیابان امام، جنب قائمیه، فروشگاه آوای مهر .
- شماره سیستم پیام کوتاه (SMS) ۳۰۰۰۷۲۲۷۰۸ می باشد .
- در صورت تمایل به دریافت پیام کوتاه جلسات، شماره تلفن  
همراه خود یا دوستانتان را با نام به سیستم ارسال کنید .

### محل برگزاری جلسات :

کاشان: حسینیه مرحوم آیت الله یشربی رحمته الله علیه

تلفن: ۴۴۴۴۳۴۳-۴۴۴۵۲۷۷-۴۴۴۹۹۳۳

پست الکترونیک: [info@yasrebi.ir](mailto:info@yasrebi.ir)

[www.yasrebi.ir](http://www.yasrebi.ir)